

ТЕМА 5

ЦІННІСТЬ ІМЕНІ

Ситуація морального змісту

Познайомтеся з ситуацією морального змісту та поміркуюйте.

Очікуючи народження дитини, батьки завжди хочуть обрати якесь особливе ім'я. Одна побожна українська сім'я вирішила своєму синові дати «духовне» ім'я Серафим, щоб воно допомагало синові на складних життєвих дорогах (недарма позначає ангела найвищого рангу). І, хоча ім'я сприймається як несучасне, у українців давно вже є мода на старовинні, рідкісні імена.

Іноді батьки придумують такі імена, яких і близько немає у переліку імен. Одна європейка назвала свою дочку на честь запашної спеції, бо вона її улюблена. Йдеться про гвоздику. Тож тепер і маленьку дівчинку звати Гвоздика. Щоправда, таку ідею не підтримали користувачі соцмереж, з якими жінка поділилася новиною. Мовляв, в майбутньому донька буде на неї ображатися.

– Як би ви себе почували, коли б вас саме так назвали батьки?

– Поділіться думками, як можна називати дітей, а як не можна.

Золотий вірш уроку:

«Добре ім'я ліпше, ніж великі багатства»

(Прин. 22:1).

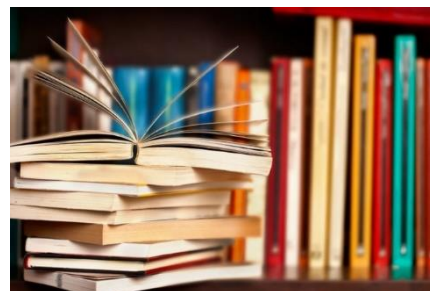
Прочитавши золотий вірш, поміркуйте, про що йтиметься на уроці.

На уроці дізнаєтесь:

1. Що таке ім'я Бога, ім'я людини.
2. Про важливість імені в житті людини.
3. Про відповідальність людини за честь свого імені.

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи знайомі вони вам?
Як ви їх розумієте?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ім'я людини – власна назва людини; соціальний і культурний знак, який акумулює норми, цінності, знання, традиції суспільства і вводить людину в соціум.

Сакральність – характеристика всього, пов'язаного з божественним, релігійним, небесним, ірраціональним, містичним.

Біблійні імена – список деяких власних імен з Біблії.

Пізнавальні тексти

Прочитайте тексти і поміркуйте над ними.

1. Важливість імені в житті людини

Ім'я – одна з таємниць світу, одна з його сакральних речей.

Мова – ДНК нації, ім'я, прізвище – ДНК роду. Особистість формують багато різних чинників: гени, освіта, життєвий досвід, оточення тощо. Серед усього – і вплив імені, яке з кожним від народження (якщо не вирішимо його змінити). В давнину вважали, що від імені залежить доля. Можливо, саме тому, збираючись у велике плавання, зірки мистецтва досить часто змінюють своє ім'я та прізвище.

Ім'я дають дитині в перший місяць життя. Історія людства не знала епохи, коли у людей не було імен. Ім'я – це велика цінність. Знайомлячись, ми запитуємо: «Як Вас звати?». Першим враженням про особу є враження від її імені. Відкриття імені означає вияв довіри, дружби, любові. Усім подобається, коли нас називають по імені, і неприємно, коли наше ім'я забувають. Тож у чому полягає феномен імені у житті людини?

Наталія Чернова. Великодні гуляння. 2005 рік

З давніх-давен відомо, що ім'я – це своєрідний знак, символ, що відображає внутрішній сенс речей. Католицька Церква зазначає: «Ім'я кожного – святе. Ім'я – це ікона людини». Ім'я людини у християнстві – священне, Богом дане. Забрати у людини ім'я – немов позбавити її існування, принизити гідність. Так карали ув'язнених у концтаборах, замінюючи ім'я номером. Як зазначив у 1961 році один із засновників психології особистості Гордон Олпорт, «якорем нашої ідентичності протягом усього життя залишається наше ім'я».

Господь наказав Адаму надавати імена усьому творінню, таким чином демонструючи вищість людини над світом. Вагу імені у біблійній культурі

підкреслюють численні родоводи, які зустрічаються як у Старому, так і Новому Завітах. Для євреїв вибір імені – особливо важливий момент, адже ім'я дитини може містити в собі певну інформацію про переживання батьків, настанову від Бога чи пророцтво на майбутнє. Іудеї вважають, що, змінюючи ім'я, ми розриваємо зв'язки з батьками. Ім'я в біблійному розумінні відображає особливості та здібності його носія. Людина сприймалась за принципом: «яке її ім'я, така й вона». Господь кликав по імені всіх осіб, яких обирав для служіння: Мойсея, Самуїла та ін. Часом Бог змінював імена деяким своїм обранцям, що означало нову роль: Яків став Ізраїлем, Аврам – Авраамом, апостол Симон – Петром (від слова «скеля»).

Сьогодні маємо звичай зміни імені ченця під час постригу, що символізує зміну покликання людини. У деяких народів, щоб врятувати важко хворого від смерті, людині дають нове ім'я.

Наречення дитини є важливим моментом у її житті. Батьки несуть відповідальність за вибір імені дитини. Дати ім'я своїй дитині – непросте завдання, дуже відповідальна місія. На жаль, батьки не завжди усвідомлюють, що ім'я може зіграти роль у формуванні вдачі дочки чи сина. «Ім'я служить для ідентифікації людини і щоденного спілкування з нею, і отже, воно стає основою сприйняття себе», – пояснює Девід Чжу, психолог з Університету Аризони, який вивчає психологію імені. Американські дослідження, проведені після терактів 11 вересня, виявили: ім'я арабського походження в резюме знижувало шанси кандидата на посаду. І це, звичайно, несправедливо. Навіть у межах однієї культури імена можуть бути більш поширеними або рідкісними, можуть мати певні позитивні чи негативні асоціації, можуть бути привабливими і ні, модними і застарілими. Всі ці особливості неминуче впливають на те, як інші сприймають нас і як ми ставимось до себе. Батькам радять уважно обирати імена своїм малюкам, беручи до уваги асоціації, які ім'я викликає в їхній культурі.

Інші дослідження також вказують і на корисний вплив імені на долю людини. Милозвучні імена, які легко вимовити, сприяють тому, що їхнього носія частіше вважають приємною людиною з усіма перевагами, які з цього випливають.

Дослідження 2000-х років, проведене американською психологинею Джин Твенге, показало, що люди, яким не подобалося власне ім'я, гірше адаптувалися психологічно. Американські психіатри провели дослідження і дійшли висновку, що люди, які мають дивні й кумедні імена, схильні в чотири рази більше до різного роду психічних комплексів. Дитина, чиє ім'я викликає глузування оточуючих, змушена з самого дитинства знаходиться в оборонній позиції, бути постійно готовою боротися за нормальне ставлення до себе. Все це накладає свій відбиток на розвиток психіки людини, впливає на формування її характеру і ставлення до життя.

В кожній мові існує певний перелік імен. В українській мові серед інших завжди були популярні біблійні імена. Наприклад, останні декілька років – імена Давид та Данило, Єва.

Бог знає кожного з нас на ім'я. Свідченням цього є поминання вірних на Літургії: священник вголос зачитує саме імена, без прізвищ і по батькові. Тому не личить християнам давати одне одному прізвиська, «клички», тим більше, якщо вони ображають особу. Бог знає людину саме по імені, тоді чому ми маємо називати її якимось по-іншому?

1. Як ви вважаєте: навіщо людині ім'я? А прізвище?
2. Як ви думаєте: чи одразу з'явилося ім'я людини з її появою? Аргументуйте свою відповідь.
3. Що таке прізвиська? Чи у сучасному суспільстві існують прізвиська людей? Із чим це пов'язано? За якою ознакою дають прізвиська? Свою думку обґрунтуйте.
4. На які дослідження сучасних науковців ви звернули увагу? Чому?

Біблійна історія

Прочитайте біблійну історію і розкажіть, при яких обставинах Діва Марія вирішила назвати Сина Ісусом.

Вибір імені Ісуса Христа (Лк. 1:26-33)

А шостого місяця від Бога був посланий Ангол Гавриїл у галілейське місто, що йому на ім'я Назарет, до діви, що заручена з мужем була, на ім'я йому Йосип, із дому Давидового, а ім'я діві Марія.

Ніно Чакветадзе. Благовіщення. 2011 рік

І, ввійшовши до неї, промовив:

– Радій, благодатная, Господь із тобою! Ти благословенна між жонами!

Вона ж затривожилась словом, та й стала роздумувати, що б то значило це привітання.

А Ангол промовив до неї:

– Не бійся, Маріє, бо в Бога благодать ти знайшла! І ось ти в утробі зачнеш, і Сина породиш, і даси Йому ймення Ісус. Він же буде Великий, і Сином Всевишнього званий, і Господь Бог дасть Йому престола Його батька Давида.

І повік царюватиме Він у домі Якова, і царюванню Його не буде кінця.

1. З яким великим церковним святом пов'язана подія обрання Божою Матір'ю імені своєму Сину?
2. Чи погоджуєтесь ви, що біла лілія в руках Ангола на репродукції картини Ніно Чакветадзе

негадує гострий спис? Що може символізувати ця лілія?

Наука свідчить

Що означає ім'я Ісус?

Ім'я Ісус – досить поширене у євреїв. У старозавітніх книгах Біблії зустрічаємо випадок, коли Мойсей дав нове ім'я для Осії Навиного сина, назвавши його Ісусом. Саме Ісус Навин був провідником для народу ізраїльського у землю обітовану.

Однак слід розуміти, що такого звучання імені «Ісус» у єврейській мові немає. Це ім'я звучить як «Ієшуа» або «Єгошуа». Звучання в українській мові «Ісус» є результатом перекладу Біблії. На різних мовах це ім'я звучить по-різному.

Для нас важливо зрозуміти: в імені Сина Божого закладена інформація, що близько до нас перебуває Небесний Отець. Читаємо у пророків: «Ось діва в утробі зачне, і Сина породить, і назвуть Йому Ймення Еммануїл» (Іс. 7:14), що в перекладі є: «З нами Бог».

Тепер давайте звернемося до оригінального написання імені Ісус тому, що більшість книг Біблії написана єврейською. У євреїв «Ісус» читається יֵשׁוּעַ або יְהוֹשֻׁעַ дослівно Єгошуа, а ім'я Бога Отця – יְהוָה, дослівно Єгова. Вперше така назва Всевишнього зустрічається у другій книзі Мойсея «Вихід»: «Господь Муж війни, Єгова Йому Ймення». А вже ім'я Сина Божого складається з двох слів: «Єго» та «шуа», що означає: «Бог спасає», бо через Свого Сина Бог Отець спасає людей від їхніх гріхів.

Частина книг Біблії перекладена з грецької мови. Тому інколи ми можемо зустріти у Біблії іншу назву Божого Сина, яка звучить (Ἰησοῦς Χριστός) – Христос. «Христос» в перекладі означає «Помазанець», а в євреїв – «Месія». Слово «Помазанець» у єврейських текстах Біблії вживається як епітет, що позначає причетність до Святого Духа внаслідок помазання елеєм. У Старому Завіті помазаниками називалися царі, пророки та первосвященники після прийняття ними посади та подальшого помазання як свідочтва обраності. Таке помазання було на Ісусі Христі. Слово «Христос» не має нічого спільного зі словом «Хрест».

Саме Ісус Христос є надія для повсякденного нашого життя, визволення від гріхів і захист від ворожих духовних нападок. Про це свідчить Його Ім'я.

1. Що означає ім'я Ісус?
2. Чому ім'я Ісуса вважають молитвою?
3. Поясніть значення слова «Христос».

2. Сила Божого імені

Об'явлення Богом свого імені людині є виявом довіри, відкритості до взаємин. У Святому Письмі зустрічаємо, що всі по-різному звертаються до Бога: Бог, Творець, Отець, Бог всемогутній, Господь і Владика, вказуючи на Його риси та благодіяння. І хоча в людській мові немає слова, яке могло б вмістити всі характеристики Бога. Бог не відкрив Свого імені навіть патріархам Аврааму, Ісааку і Якову, лише Мойсею. На питання Мойсея, яким є Його ім'я, Бог каже: «Я той, що є» («Суций», «Ягве» – євр.). Бог об'являє себе як Особа, а Його ім'я особливе, святе. Ім'я Його означає, що Бог є самим буттям: Боже ім'я передає нам сутність Бога. Людина живе у часі та просторі: росте, старіє, вмирає. Бог є понад часом і простором. Він не змінюється, завжди той самий. Це велика тайна, що Бог є вічний.

Ставитися з повагою до Божого імені навчає нас друга Божя Заповідь: «Не призывай Імені Господа, Бога твого, надаремно». Ми мусимо ставитися до імені Бога з найвищою пошаною та повагою. Замість того, щоб надаремно вживати ім'я Господнє, повинні освячувати всі наші слова та вчинки в ім'я Ісуса, який є нашою надією та спасінням. Ми знаємо, що Ісус називає на ім'я кожен з овець Його. Господь відчуває сум, коли хтось намарно вимовляє або проклинає Його ім'я. Нечисті духи, як правило, не можуть вимовляти святих імен. Наприклад, вони називають Ісуса «Він» або «ваш начальник». Якщо духовні вороги тремтять від самої думки про ім'я Боже, то чому ми говоримо про нього з такою легковажністю й недбалістю? Вживати марно Господнє ім'я є богохульством.

У молитві «Отче наш» Ісус навчає нас важливості Божого імені, починаючи зі слів «Нехай святиться ім'я Твоє». Ім'я «Ісус» – це також молитва. «І все, що попросите в Моє Ім'я, те вчиню, щоб Отець у Сині прославився», – каже Господь. Ім'я Ісуса просякнуте силою, тому кожного, хто закликає Його, буде врятовано. Ще на початках християнства зауважили: той, хто вимовляє ім'я Ісус, входить у сферу Його міці і сили. Святе Письмо розповідає, що іменем Ісуса лікували хворих, усували зло, творили чудеса. Молитва в ім'я Ісуса завжди буде вислухана. Ісус Христос застерігає нас від клятв іменем Бога.

Прикликання імені Ісуса єднає з Ним. Про це свідчить Ісусова молитва. Ця практика Східної Церкви, початки якої пов'язані з зародженням чернецтва, полягає у багаторазовому повторенні імені «Ісус». З часом виникла усталена молитовна формула «Ісусова молитва», яку ми використовуємо й до сьогоднішнього дня: «Господи Ісусе Христе, Сину Божий, помилуй мене грішного». Ісусова молитва має велику силу. Існують і коротші формули (наприклад, «Господи, помилуй») але суть усіх цих молитов одна й та ж: перетворити молитву словесну на молитву серця, або, як навчали святі Отці, зійти умом до серця, щоб досягти єднання з Богом.

1. Про яке ім'я Боже дізнався пророк Мойсей, розмовляючи з Богом біля палаючого куща? Поясніть його значення.

2. Чого навчає Друга Заповідь Божа?
3. Чим цікава молитва «Отче наш»?
4. Розкажіть напам'ять Ісусову молитву. У чому її сила?

3. Ім'я та гідність людини

Українці завжди цінували добре ім'я людини, берегли в пам'яті імена героїв, патріотів рідної землі. Але навіть якщо проста людина жила по правді, по совісті, і тоді добре ім'я зберігалось прикладом для майбутніх поколінь.

В Україні існує гарна традиція нарекати дитину іменами своїх предків та іменем того святого, в день пам'яті якого вона народилась. Сьогодні ми здебільшого носимо імена християнських святих. Батьки вибирають дитині небесного покровителя, який своє земне життя присвятив Богові і тепер буде просити за свого підопічного перед Господом. Ім'я має пригадувати людині життя і чесноти святого, спонукати до його наслідування. День, присвячений вашому святому, вважається днем ваших іменин. Більшість християнських імен мають єврейське, грецьке, римське та слов'янське коріння.

На світі багато імен, і кожне має свою маленьку таємницю. Але головне – пам'ятати, що кожна людина несе відповідальність за честь свого імені. «Не ім'я красить людину, а людина – ім'я», – кажуть люди. Ознакою доброго імені людини є слово честі, яким вона скріплює свої обіцянки. Пам'ятаймо, що своїм іменем ми міцно пов'язані з іменем Ісуса Христа і Його святими. Молімося до свого небесного покровителя, вивчаймо його життє, наслідуймо його чесноти.

Не обов'язково бути генієм, щоб зрозуміти, що власним іменем люди пишаються. Коли ви випадково зустрінете друга, з яким дуже давно не бачилися і відразу ж, привітавшись, назвете його на ім'я, а не на прізвище – вважайте, що ви зробили йому найкращий комплімент з усіх можливих. Спробуємо запам'ятати всі імена тих, із ким спілкуємось, і в розмові вживати їх без помилок та заминок. Прикро, коли однокласники вживають прізвища та прізвиська замість імен, даних батьками своїй дитині з великою любов'ю. Булінг щодо імен інших людей, вигадування образливих прізвищ, кличок – приклад аморальної поведінки, яка руйнує особистість, гідність того, хто це робить.

Мудрий цар Соломон казав: «Добре ім'я людина може втратити в одну мить, а здобути його не вистачить і всього життя».

Пам'ятаймо, що кожне ім'я – це Божа благодать людині.

1. Які гарні традиції, пов'язані з іменами, існують у українського народу?
2. Як зберігати честь свого імені?
3. Чим небезпечний булінг щодо імен людей?

Пам'ятка

10 добрих порад щодо імені людини

- Ім'я людини – найсолодше і найважливіше для неї слово.
- Звертайтеся до друзів на ім'я.
- Якщо другу подобається якась форма імені, запам'ятайте і називайте його саме так.
- Якщо ви щойно познайомилися з людиною і не запам'ятали її імені, перепитайте ще раз.
- Під час розмови з людиною повторюйте її ім'я декілька разів.
- Вибачтеся, коли ненавмисно скажете прізвисько людини.
- Не ображайтеся на необразливі прізвиська.
- Коли інші ображають вас, називаючи па прізвисько, не відгукуйтесь.
- Впевненішими у спілкуванні з людьми ви станете саме тоді, коли будете звертатися до них на ім'я.
- Бережіть честь свого імені.

Наука свідчить

*

Цікаво, що більше 70 прізвиськ походить від слова «Бог»: Божич, Богачик, Божа, Богун, Богуцький, Божик, Богонос, Богомаз, Божар, Молибога та ін.

*

Історики згадують, що Юлій Цезар, Олександр Македонський, перський цар Кір знали в обличчя і на ім'я всіх воїнів своїх армій – близько 30 тисяч чоловік, а давньогрецький державний діяч Фемістокл – кожного з 20 000 жителів Афін.

*

Бажаючи залишити своє ім'я в історії за будь-яку ціну, навіть за ціну злочину, один древній грек спалив прекрасний храм. Він навіки зганьбив своє ім'я – Герострат.

*

Всі російські тираны мають чомусь прізвиська чи псевдоніми, які закінчуються однаково – на -ін. Щоб роздмухати червоний терор, Володимир Ульянов став Леніним. Йосиф Джугашвілі заморив голодом мільйони українців та розправився в ГУЛАГу з мільйонами громадян Радянського Союзу, ставши Сталіним. Через Єльцина прийшов Володимир Путін – воєнний злочинець, тиран, лідер рашизму.

Лев Скоп. Архангел Михаїл

*

Історія розвитку українського прізвища складна й неоднозначна. Українське прізвище – одне із найстаріших у Європі. Вже в XVII столітті переважна більшість населення мали його. Прізвище вказує на родинний зв'язок із попередніми та прийдешніми поколіннями. Значна їх частина виникла на ґрунті прізвиць, які відображали як зовнішній портрет людини, так і внутрішні якості, вдачу, належність до роду занять. Прізвиська можна зустріти у давньоруських князів, як-от: Ярослав Мудрий, Володимир Великий, Володимир Мономах. Прізвиська не передавали з покоління в покоління.

Повчальна історія

Прочитайте віри і розкрийте значення згаданих прізвищ, а також поміркуйте над історією, що сталася з молодим воїном.

1. Ким наші прадіди були...

Ким наші прадіди були,
Нам прізвища розповіли.
У кожному класі, в кожній школі
Кравців і Гончарів доволі.

Шевців, Ткачів і Бондарів,
Килимників і Снісарів,
Кушнір є, Липник, Золотар
Котляр, Тютюнник і Ківтар,

Хто краяв сукні – став Кравець,
Хто шив взуття – прозвали Швець,
Котли виготовляв Котляр,
А ківшик для води – Ківтар.

Кушнір кожухи добре шив,
А Снісар дерево різьбив,
Для сала бодню збив Бодняр,
Горшки випалював Гончар.

Для суден линви чи канати
Робили Линники, мій брате.
Цирульник бороди голив,
Калачник калачі ліпив.
Трудились з ранньої зорі
Землі твоєї трударі.

Невідомий автор

2. «Зміни своє ім'я!»

Одному ще досить молодому воїнові вперше довелося піти у бій. Страшний переляк охопив юнака напередодні! Це не могло не збентежити його командира, який промовив наступне: «Даремно в тебе ім'я Олександр, що означає «захисник людей, мужній оборонець»! Якщо ти боягуз, то зміни своє ім'я!»

Життєва історія

Познайомтеся з реальною історією, поміркуйте над її моральними уроками.

Цю історію зі шкільного життя розповів Микола, який уже давно закінчив і школу, і університет, одружився, виховує власних діточок. Історія не унікальна, можна сказати, розповсюджена, але не дає спокою його душі.

Разом із Миколою навчався хлопчик Богдан, над яким увесь час нещадно кепкували однолітки, звертаючись до нього тільки образливими прізвиськами. Так швидко промайнули шкільні роки.

Однокласники вирішили зібратися на вечері випускників. І Богдан приєднався до групи, бо давно пробачив усім... Випускники, всі дорослі успішні люди, звернули увагу, що цього невдачу вони так і продовжують між собою зневажати.

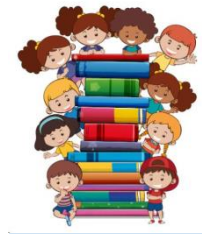
Але невдовзі розпочалася україно-російська війна. Богдан одразу записався до тероборони, мужньо захищав Батьківщину і загинув у 2022 році. На похороні однокласники плакали та просили вибачення у загиблого. Який виявився справжнім Героєм.

Павлова Оксана

1. З яким неприємним явищем сучасної української школи пов'язана ця історія?

2. Як ви розумієте вислів Е. М. Ремарка «В темні часи добре видно світлих людей»?

Моральний практикум

Робота в групах

1. Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді:

Чи можливе життя людини в майбутньому без імені?

Іменем послуговується людина, тварина – кличкою. Це випадковість чи закономірність? Чим це можна пояснити?

2. До імені кожного однокласника та однокласниці доберіть пестливий варіант та напишіть перелік чеснот (5-7), які ви бачите у цієї людини.

3. Пограймо в ігри, присвячені іменам.

Гра «Знайди ім'я». Переставити букви так, щоб утворилося ім'я хлопчика:

Траса – ... , Тонна – ... , Норма – ... , Рамка –

Гра «Слово в слові». У кожному слові «сховалося» ім'я дівчинки. Знайдіть його:

Доля, фольга, хустина, покладатися.

Підсумовуємо

Скласти підсумковий інформаційний текст (8-10 речень, усно) за головним змістом уроку.

Сьогодні на уроці ...

– я дізнався/дізналась...

– зрозумів/зрозуміла, що ...

– навчився/навчилася...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Написати дослідження: «Біблійні імена мого роду».
2. Підготувати презентацію: «Імена видатних українців ХХ, ХХІ століть».
3. Підготувати повідомлення: «Найпопулярніші українські імена», «Старовинні українські імена».
4. Підготувати проєкт: «Що означають наші імена».